

Gebruikers- onderzoek

2016 – 2017

binnenland

Rapportage tevredenheidsonderzoek onder aanvragers en andere gebruikers van het Nederlands Letterenfonds

2	Samenvatting
4	Onderzoeksverantwoording
6	Informatievoorziening, communicatie & dienstverlening
9	Subsidieregelingen
14	Programma's en activiteiten
17	Werking Letterenfonds binnen het literair bedrijf

Samenvatting

Verantwoording en evaluatie

Het Letterenfonds vindt het belangrijk om geregeld te evalueren wat gebruikers vinden van zijn werkwijze, subsidieregelingen en andere activiteiten om daar eventueel lering uit te trekken en verbeteringen in aan te brengen. Met 'gebruikers' worden hier schrijvers, vertalers, uitgevers, festivals en tijdschriften bedoeld die een beroep doen op subsidieregelingen van het fonds of daar indirect baat bij hebben (uitgevers). De focus lag op aanvragers uit 2016 en 2017. Omdat het Letterenfonds met het Vlaams-Nederlandse gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016 een majeur evenement organiseerde, zijn ook de Nederlandse auteurs die meegingen naar de Buchmesse uitgenodigd voor deze enquête.

Daarnaast is het Letterenfonds net als de andere publieke cultuurfondsen verplicht om eens in de vier jaar te rapporteren over de waardering van zijn activiteiten en werkwijze door gebruikers. De resultaten worden voorgelegd aan de visitatiecommissie.

De enquête die het fonds begin 2018 liet uitvoeren diende beide doelen. Schrijvers, vertalers, uitgevers, festivals en tijdschriften werden bevraagd over: (1) de bekendheid van informatiekanalen, subsidieregelingen en programma's van het fonds; (2) het belang dat ze aan de regelingen en programma's van het fonds toekennen; (3) hun waardering van en tevredenheid over de communicatie, dienstverlening, regelingen en programma's van het fonds. Aanvullend zijn ook 'geaccrediteerde' literair vertalers uit het Nederlands en buitenlandse uitgevers van die vertalingen bevraagd; de uitkomsten hiervan zijn in twee aparte verslagen te vinden.

Het Letterenfonds formuleerde eerder de ambitie het hoge serviceniveau van 2013 vast te willen houden—ondanks de gereduceerde budgetten voor festivals en de projectsubsidies voor schrijvers, en ondanks de bezuinigingen op de overhead. Een belangrijke vraag bij dit onderzoek was dan ook de vraag hoe de tevredenheid over bureau, communicatie, subsidies en programma's zich verhoudt tot de stand der zaken vier jaar geleden.

Begin 2018 zijn 931 gebruikers (691 schrijvers en vertalers en 240 vertegenwoordigers van literaire organisaties) uitgenodigd; de helft van hen, 461 gebruikers (383 makers en 78 organisaties), vulde de vragenlijst in. Een zeer hoge respons van 50 procent.

Deze samenvatting presenteert de belangrijkste bevindingen met betrekking tot de drie genoemde aspecten—bekendheid, belang en waardering/tevredenheid—en vergelijkt ze waar mogelijk met de resultaten van het vorige gebruikersonderzoek in 2014.

Bekendheid en inzicht

Gebruikers is gevraagd of en in welke mate ze bekend zijn met communicatiekanalen, subsidieregelingen en andere activiteiten van het fonds. Tevens is gevraagd of ze voldoende inzicht hebben in subsidiecriteria en -procedures.

De individuele communicatie met het fonds over subsidieaanvragen is voor de meeste gebruikers ongetwijfeld het belangrijkste. Maar veel gebruikers zijn ook bekend met één of meer digitale en gedrukte media van het fonds, zoals de maandelijkse digitale nieuwsbrief (60%), het jaarverslag (47%), de brochures ter promotie van Nederlandse literatuur in het buitenland (42%) en de Facebookpagina's van het fonds (43%). Ruim driekwart van de gebruikers heeft de website www.letterenfonds.nl bezocht in de zes maanden voorafgaand aan de enquête. Het bereik van het fonds via sociale media (Facebook en Twitter) is ten opzichte van 2014 duidelijk toegenomen.

Voor gebruikers is het Letterenfonds in de eerste plaats subsidiënt. Het is dus logisch dat ze de meeste subsidieregelingen kennen, vooral de projectsubsidies voor schrijvers (90%) en voor vertalingen (86%), de reiskosten buitenland (73%) en de vertaalsubsidies voor buitenlandse uitgevers (70%). Andere regelingen zijn minder bekend, wat uiteraard niets zegt over het belang ervan.

Dat gebruikers de regelingen kennen betekent niet vanzelf dat ze goed inzicht hebben in beoordelingscriteria, procedures en de vaststelling van subsidiebedragen. Twee derde van alle gebruikers geeft aan daar wel inzicht in te hebben, vertalers en uitgevers meer dan schrijvers. Vertalers hebben vooral beter inzicht in de manier waarop subsidiebedragen worden

berekend, waarschijnlijk omdat de omvang van vertaling daarin een factor is.

Naast de verschillende subsidieregelingen voert het Letterenfonds ook diverse activiteiten en programma's uit ter promotie van de Nederlandse literatuur in het buitenland, om activiteiten op specifieke beleidsterreinen te stimuleren of verbindingen te leggen tussen verschillende subsidieregelingen of tussen de binnen- en buitenlandse markt. De bekendheid daarvan varieert met de mate waarin ze op specifieke doelgroepen en thema's gericht zijn. Van de 'binnenlandse' activiteiten zijn de verblijfsmogelijkheden in Nederland bij de meeste gebruikers bekend (74%), van de 'buitenlandse' activiteiten het Nederlands-Vlaamse gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016 (77%) en de promotie van Nederlandse literatuur op internationale beurzen in het algemeen (67%), het Vertalershuis Amsterdam (67%), en de internationale uitwisseling voor Nederlandse schrijvers (64%). Programma's die 'op uitnodiging' georganiseerd worden (zoals het Slow Writing Lab), die bestemd zijn voor specifieke groepen (zoals Wanderlust en de Literaire Vertaaldagen) en/of die relatief recent geïntroduceerd zijn (Wanderlust, Fluiten in het donker, Slow Writing Lab) zijn minder bekend.

Belang

Het Letterenfonds heeft volgens de gebruikers een aantal belangrijke taken, vooral het verbeteren van de inkomenspositie van schrijvers en vertalers (4,5 op schaal van 1 tot 5), investeren in publieksbereik (4,3) en het promoten van Nederlandse en Friese literatuur in het buitenland (4,3). Digitale innovatie (3,7) en onderzoek naar het boekenvak en makers (3,6) worden relatief minder van belang gevonden. Gebruikers lijken het belang van verschillende taken vanuit hun eigen perspectief te beoordelen. Zo vinden schrijvers en vertalers de verbetering van hun inkomenspositie het belangrijkste, festivals het investeren in publieksbereik en uitgevers het promoten van de Nederlandse en Friese literatuur in het buitenland.

Gebruikers onderschrijven het belang van alle veertien subsidieregelingen en van de programma's en activiteiten waarmee het fonds gestalte geeft aan zijn taken. Ze waarderen het belang van de subsidieregelingen tussen 3,9 en 4,6 op een schaal van 1 tot 5. Het meeste belang wordt toegekend aan de projectsubsidies voor schrijvers en voor

literaire vertalingen en aan de vertaalsubsidies voor buitenlandse uitgevers. Het belang van programma's en activiteiten scoort bijna even hoog, tussen 3,6 en 4,4. Talentontwikkeling en deskundigheidsbevordering van vertalers, het bevorderen van de zichtbaarheid van schrijvers en vertalers en de promotie van Nederlandse literatuur op internationale beurzen zoals de Frankfurter Buchmesse worden het meest van belang gevonden.

Waardering en tevredenheid

Gebruikers is gevraagd naar hun oordeel over de wijze waarop het fonds communiceert en zijn subsidietaken en overige activiteiten uitvoert, in de meeste gevallen door aan te geven hoe tevreden ze daarover zijn op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden).

De dienstverlening van het fonds scoort bijzonder hoog: 84% is tevreden over het individuele contact—mondeling dan wel per mail—met de medewerkers. Uitgevers, tijdschriften en vertalers zijn het meest tevreden; onder de tijdschriften valt het hoge percentage zeer tevreden op (75%). Het gemiddelde serviceniveau is vergelijkbaar met 2013. Ook nu vindt men de medewerkers van het Letterenfonds deskundig (4,0), servicegericht (4,0) en efficiënt (3,8).

Over de algemene informatievoorziening is 80 procent van de gebruikers tevreden, 16 procent noch tevreden noch ontevreden, en slechts 4 procent ontevreden. In een cijfer op een schaal van 1 tot 5 uitgedrukt: 4,0. De tevredenheid hierover is bij de tijdschriften (94%), vertalers (89%) en uitgevers (86%) nog groter dan bij de schrijvers (76%) en de festivals (70%) doordat de laatste twee vaker een 'neutraal' antwoord gaven. De waardering voor de verschillende vormen van informatievoorziening varieert van 3,6 tot 3,9 op de schaal van 1 tot 5, allemaal iets hoger dan in 2013. De maandelijkse digitale nieuwsbrief en de brochures ter promotie van literatuur in het buitenland scoren het hoogst.

Bijna driekwart van de gebruikers is tevreden over het aanvraagproces bij de subsidieregelingen. Van de schrijvers en vertalers is respectievelijk 11 en 13 procent daar niet tevreden over, van de festivals een vijfde, van de uitgevers en literaire tijdschriften geen enkele. De regelingen waar het meeste belang aan wordt toegekend scoren gemiddeld ook het hoogst qua tevredenheid.

Respondenten die een regeling niet alleen kennen maar er ook een aanvraag voor indienden zijn meer tevreden. De genoemde cijfers hebben betrekking op de gemiddelde tevredenheid en belang onder alle respondenten. Inzoomen op de groep aanvragers van een bepaalde regeling of de specifieke doelgroep van programma's levert hogere cijfers op.

Ook ligt de tevredenheid onder aanvragers met een toekenning in zijn algemeenheid hoger dan bij afgewezen aanvragers; dit geldt vooral voor individuele aanvragers (meer dan voor organisaties).

Ruim de helft van de gebruikers is eveneens tevreden over de programma's en activiteiten voor het binnenland en het buitenland, en vrijwel niemand is daar ontevreden over. Bijna de helft antwoordt neutraal: vermoedelijk kunnen zij geen oordeel over deze programma's en activiteiten geven omdat ze er te weinig zicht op of ervaring mee hebben. Net als bij de subsidieregelingen lijken ook hier de festivals over het algemeen minder tevreden dan de uitgevers, tijdschriften en de individuele schrijvers en vertalers.

Conclusies

Het Letterenfonds heeft belangrijke taken volgens de literaire schrijvers, vertalers, uitgevers, festivals en tijdschriften die als subsidieaanvrager of in een andere rol met het fonds te maken hebben. Schrijvers en vertalers vinden het fonds vooral belangrijk met het oog op hun inkomenspositie. Uitgevers, festivals en tijdschriften leggen de nadruk op promotie van de Nederlandse en Friese literatuur in binnen- en buitenland. Het belang dat gebruikers toekennen aan afzonderlijke subsidieregelingen en andere programma's en activiteiten van het fonds varieert met hun prioriteiten.

Gebruikers beoordelen de informatievoorziening en communicatie van het fonds en de wijze waarop het fonds de subsidieregelingen en andere activiteiten uitvoert over het algemeen positief. De directe mondelinge en schriftelijke communicatie door medewerkers van het fonds is een sterk punt. De projectsubsidies voor oorspronkelijk literair werk en voor literaire vertalingen zijn de hoogst gewaardeerde subsidieregelingen. De Schwob-acties en programma's ter bevordering van de zichtbaarheid en deskundigheid van literair vertalers, alsmede het Nederlands-Vlaams gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016, het vervolg daarop,

het Vertalershuis Amsterdam en het bezoekersprogramma voor buitenlandse uitgevers zijn de meest gewaardeerde andere programma's en activiteiten.

Onderzoeksverantwoording

Begin 2018 heeft onderzoeksbureau IVA Onderwijs in opdracht van het Nederlands Letterenfonds een onderzoek uitgevoerd naar de tevredenheid van gebruikers van het fonds. De enquête richtte zich op aanvragers in de periode 2016–2017: schrijvers, vertalers, literaire festivals, literaire tijdschriften en uitgeverijen. Daarnaast zijn ook uitgevers die geen aanvraag hebben ingediend uitgenodigd om aan het onderzoek mee te werken omdat zij direct en indirect belanghebbende zijn, alsmede de auteurs die op uitnodiging van het Letterenfonds meedingen naar de Frankfurter Buchmesse 2016 toen Nederland gastland was.

Onderzocht werd ten eerste de mate van bekendheid met en waardering voor de communicatie van het fonds—van algemene informatievoorziening via website en nieuwsbrieven tot het contact met de medewerkers. Ten tweede werden soortgelijke vragen (naar mate van bekendheid en tevredenheid) gesteld over de verschillende subsidieregelingen en over een reeks programma's en activiteiten van het Letterenfonds. Ten derde is onderzocht in hoeverre de gebruikers belang hechten aan de regelingen en activiteiten en, meer algemeen, hoe men de rol van het Letterenfonds ziet binnen het (internationale) literair bedrijf.

Het onderzoek biedt inzicht in de mening van een representatief deel van de gebruikers van het Letterenfonds.

In deze notitie worden de belangrijkste uitkomsten gepresenteerd. Waar relevant zijn de resultaten vergeleken met het tevredenheidsonderzoek dat in 2013 en 2014 onder schrijvers, vertalers en uitgevers in Nederland werd uitgevoerd.¹

Respons

Begin februari 2018 ontvingen in totaal 931 gebruikers (487 schrijvers, 204 vertalers in het Nederlands en 240 vertegenwoordigers van literaire festivals, tijdschriften en uitgeverijen) per mail een uitnodiging om deel te nemen aan het gebruikersonderzoek van het Letterenfonds. De helft van hen, 461 gebruikers, vulde de vragenlijst in. Een zeer hoge respons van 50 procent.

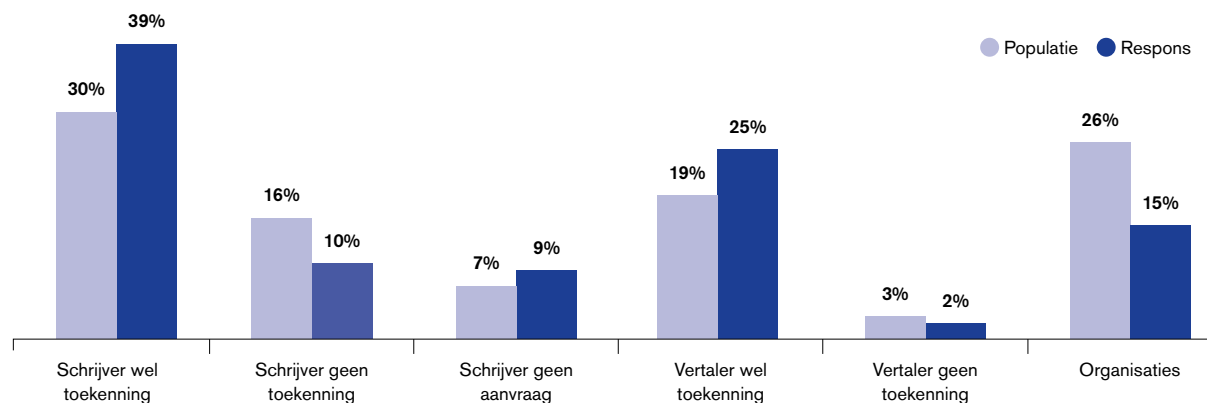
¹ Een verslag van dit onderzoek is te vinden op de website van het Letterenfonds.

Weging

Schrijvers en vertalers met één of meer toegekende aanvragen hebben in vergelijking met afgewezen aanvragers wat vaker gebruik gemaakt van de mogelijkheid om via de enquête hun mening te geven (figuur 1). Om representatieve uitspraken te kunnen doen over de volledige populatie zijn resultaten gewogen naar type gebruiker (schrijver, vertaler of overig: uitgevers, literaire festivals en tijdschriften) en het (al dan niet) toekennen van een aanvraag.

De verhouding in populatie en respons komt in grote mate overeen met het eerdere gebruikersonderzoek in 2013 (zie tabel 1). Met twee verschillen: de groep schrijvers bevat ook auteurs die meedingen naar de Frankfurter Buchmesse maar die in 2016–2017 geen aanvraag hebben ingediend. Externe adviseurs zijn in 2013 wel bevraagd, nu niet.

Figuur 1: Respons gebruikersonderzoek naar type gebruiker

Tabel 1: Respons gebruikersonderzoek 2017 en 2013 naar type gebruiker

Type gebruiker	Populatie		Respons	
	2017	2013	2017	2013
Schrijver wel toekenning	30%	33%	39%	39%
Schrijver geen toekenning	16%	16%	10%	12%
Schrijver geen aanvraag	7%	0%	9%	0%
Vertaler wel toekenning	19%	19%	25%	23%
Vertaler geen toekenning	3%	2%	2%	2%
Literaire organisatie: uitgever, festival, tijdschrift	26%	29%	15%	23%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Tabel 2a en 2b bieden een overzicht (na weging) van de kenmerken van de respondenten, uitgesplitst naar type gebruiker. Onder hen waren iets meer mannen dan vrouwen. Bijna 30 procent van de gebruikers is jonger dan 45 jaar, een kwart is 45 tot 55 jaar. De leeftijdsopbouw van de verschillende groepen gebruikers verschilt enigszins: bij de literaire festivals ligt de gemiddelde leeftijd het laagst, vertalers en uitgevers zijn gemiddeld het oudst. De jongste groep respondenten (onder de 35 jaar) is gegroeid ten opzichte van 2013 – 2014.

Tabel 2a: Kenmerken respondenten: geslacht en leeftijd

	Totaal		Schrijver		Vertaler		Uitgever		Festival		Tijdschrift	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Geslacht												
Man	245	53	141	56	45	46	24	49	18	48	17	75
Vrouw	214	47	109	44	53	54	25	51	20	52	6	25
Totaal	459²	100	251	100	99	100	49	100	38	100	22	100
Leeftijd												
<35 jaar	52	11	30	12	4	4	3	6	8	22	4	19
35 – 44 jaar	80	17	51	20	12	12	7	14	7	19	3	13
45 – 54 jaar	114	25	63	25	20	21	18	37	8	22	4	19
55 – 64 jaar	135	29	67	27	33	33	17	34	10	26	8	38
65 jaar of ouder	80	17	39	16	30	30	4	9	4	11	3	13
Totaal	461	100	251	100	99	100	49	100	38	100	22	100

Tabel 2b: Kenmerken respondenten: aanvragen en toekenningen

	Totaal		Schrijver		Vertaler		Uitgever		Festival		Tijdschrift	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aantal aanvragen³												
0 keer	66	14	41 ⁴	16	1	1 ⁵	24	49	0	0	0	0
1 keer	250	54	162	64	38	38	15	31	20	52	15	69
2 – 3 keer	107	23	47	19	34	35	4	9	15	41	7	31
4 – 5 keer	23	5	2	1	18	18	1	3	1	4	0	0
6 keer of meer	14	3	0	0	8	8	4	9	1	4	0	0
Totaal	460	100	251	100	99	100	49	100	38	100	22	100
Aantal toekenningen												
Geen aanvraag	66	14	41	16	1	1	24	49	0	0	0	0
0 keer	102	22	72	29	12	12	4	8	11	30	1	6
1 keer	184	40	112	45	31	31	13	27	14	37	15	69
2 – 3 keer	79	17	26	10	35	35	3	6	10	26	6	25
4 – 5 keer	18	4	0	0	15	15	1	2	1	4	0	0
6 keer of meer	11	2	0	0	5	5	4	8	1	4	0	0
Totaal	460	100	251	100	99	100	49	100	38	100	22	100

² Het veld m/v was niet verplicht.

³ Bij schrijvers en vertalers gaat het niet alleen om aanvragen en toekenningen voor projectsubsidies (een schrijver vraagt in de regel maar eens per twee of drie jaar aan, een vertaler kan maximaal vier aanvragen per jaar voorleggen) maar ook om aanvragen in het kader van de regeling Reiskosten buitenland, en (voor schrijvers) voor bijzondere projecten zoals Fluiten in het donker, Slow Writing Lab en buitenlandse residenties.

⁴ Dit zijn auteurs die op uitnodiging van het Letterenfonds deelnamen aan de activiteiten van het Vlaams-Nederlands gastlandchap programma in en op de Frankfurter Buchmesse 2016. Een deel van de deelnemers aan dit programma is reeds uit de regeling projectsubsidies gegroeid, of had eenvoudigweg in 2016 en 2017 geen aanvraag.

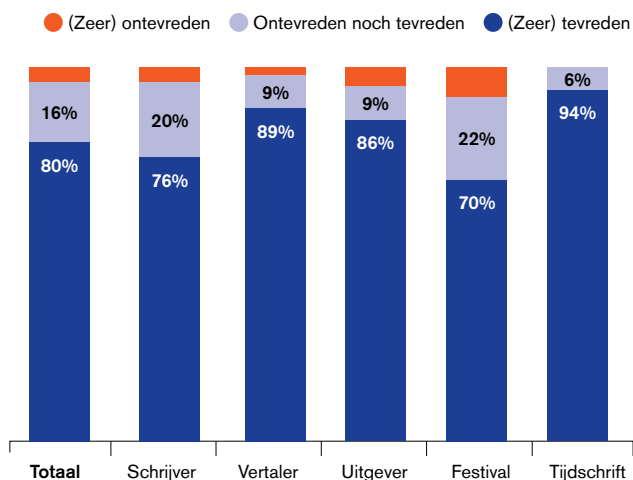
⁵ Het betreft een aanvraag die later is ingetrokken.

Informatievoorziening, communicatie & dienstverlening

4,0

80 procent van de gebruikers is (zeer) tevreden over de algehele informatievoorziening van het Letterenfonds, een gemiddelde van 4,0 op een schaal van 1=zeer ontevreden tot en met 5=zeer tevreden. Vertalers zijn in grotere mate tevreden dan schrijvers (figuur 2). Een gering percentage is (zeer) ontevreden.

Figuur 2: Algemene tevredenheid over de informatievoorziening van het Letterenfonds?

Ruim driekwart van de respondenten heeft de website www.letterenfonds.nl in het afgelopen half jaar bezocht. Een stijging ten opzichte van vier jaar geleden, toen dit ruim 70 procent was.

De website wordt gemiddeld beoordeeld met een 3,8 (op een schaal van één tot vijf⁶). Dit is een stijging van 0,2 ten opzichte van het gebruikersonderzoek in 2013. Bezoekers van de website zijn vooral tevreden over de kwaliteit van de geboden informatie en de weergave van subsidieregelingen, en het minst tevreden over de zoekmogelijkheden.

De andere vormen van informatievoorziening zijn in zijn algemeenheid minder bekend onder schrijvers en vertalers met een afgewezen aanvraag, en onder schrijvers zonder recente aanvraag – hierop vormen de buitenland brochures een uitzondering, deze zijn juist zeer bekend (72%) onder schrijvers zonder aanvraag.

De maandelijkse nieuwsbrief is het meest bekend bij respondenten van 45 jaar en ouder (68%); voor de social media geldt precies het omgekeerde: deze zijn het best bekend bij respondenten onder de 35 jaar. De groep onder 35 jaar zou wel meer informatie willen (60% noemt de informatie voldoende), maar is tevreden over de kwaliteit van de informatie (98% tevreden over de kwaliteit van de informatie op de website; 78% noemt de informatie helder en 73% relevant).

De verschillende vormen van informatievoorziening worden positief gewaardeerd, variërend van 3,6 tot 3,9 (op een schaal van vijf). De gebruikers zijn het meest tevreden over de maandelijkse digitale nieuwsbrief en de brochures ter promotie van literatuur in het buitenland. De waardering is op alle onderdelen iets hoger (0,1 of 0,2) dan in het gebruikersonderzoek in 2013. De bekendheid met de social media is flink gegroeid ten opzichte van vier jaar geleden.

Tabel 3: Tevredenheid over aspecten website

	Totaal	Schrijver	Vertaler	Uitgever	Festival	Tijdschrift
Kwaliteit van de geboden informatie	4,0	4,0	4,1	4,0	3,9	4,1
Weergave subsidieregelingen	3,9	4,0	4,0	3,7	3,7	4,1
Weergave programma's	3,8	3,7	3,8	3,7	3,8	3,8
Nieuwsberichten	3,8	3,8	3,9	3,5	3,6	3,7
Overzichtelijkheid	3,7	3,7	3,8	3,4	3,7	3,7
Toekenningen	3,7	3,8	3,9	3,6	3,4	3,6
Berichten over activiteiten (blog, agenda, et cetera)	3,7	3,7	3,9	3,6	3,5	3,6
Zoekmogelijkheden	3,5	3,6	3,6	3,3	3,6	3,4
Schaal 'Tevredenheid website'	3,8	3,8	3,9	3,6	3,6	3,8

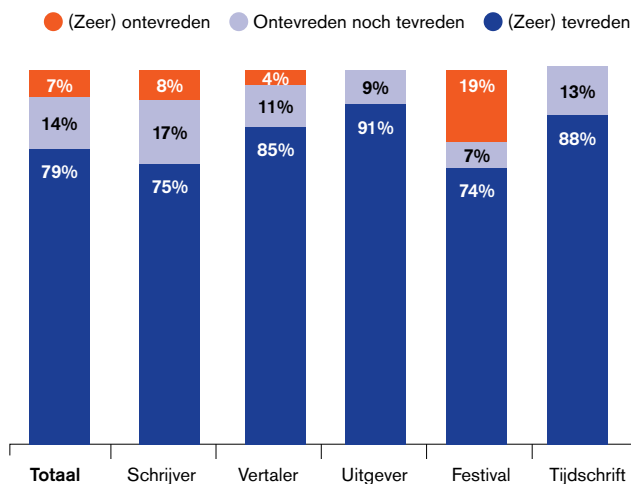
6 1=zeer ontevreden, 2=ontevreden, 3=ontevreden noch tevreden, 4=tevreden, 5=zeer tevreden.

43 procent van alle gebruikers is bekend met het in mei 2016 uitgevoerde 'Inkomensonderzoek schrijvers en vertalers'. 72 procent van de vertalers en 40 procent van de schrijvers kennen dit onderzoek. Slechts 2 procent van de gebruikers kent de 'scan Digitale literatuur' op de site van KVB Boekwerk.

Dienstverlening 4,1

Bijna acht op de tien gebruikers is (zeer) tevreden over de algehele communicatie en dienstverlening van het Letterenfonds (figuur 3). 14 procent van de respondenten antwoord hier neutraal (niet tevreden, niet ontevreden), ontevredenen zijn er onder de festivals en de afgewezen schrijvers en vertalers.

Figuur 3: Algemene tevredenheid over de communicatie / dienstverlening van het Letterenfonds?

Het individuele contact—mondeling dan wel per mail—met medewerkers scoort zeer goed: 84 procent is tevreden. Uitgevers, tijdschriften en vertalers zijn het meest tevreden; onder de tijdschriften valt het hoge percentage zeer tevreden op (75%). Medewerkers hebben het serviceniveau iets weten te verbeteren, waar het directe contact in 2013 overal met een 4,1 werd gewaardeerd, is dat nu een 4,3 resp. 4,2. Ook nu worden de medewerkers van het Letterenfonds op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot 5 (helemaal eens) gezien als deskundig (4,0), servicegericht (4,0) en efficiënt (3,8).

Tabel 5: Mate van tevredenheid over dienstverlening door het Letterenfonds

	Totaal	Schrijver	Vertaler	Uitgever	Festival	Tijdschrift
De mondelinge communicatie met medewerkers van het bureau	4,3	4,3	4,4	4,5	4,1	4,6
De digitale communicatie (e-mail) met medewerkers van het bureau	4,2	4,1	4,4	4,4	4,1	4,4
De schriftelijke officiële correspondentie per brief, zoals bijvoorbeeld de besluitbrieven of de nadere motiveringen	4,0	3,9	4,2	4,2	3,8	4,2

Gemiddelde tevredenheid op een schaal van 1=zeer ontevreden ... 5=zeer tevreden.

Ziet u ruimte voor verbetering van de informatievoorziening?

“De geboden informatie is ontzettend goed, maar de website zelf is wat rommelig van opzet en lay-out.”
— *schrijver*

“Ik heb beperkt ervaring, vandaar regelmatig ingevuld ‘tevrede noch ontevrede’. Dat is geen waardering, maar drukt uit dat ik onbekend ben met het fenomeen (of dat bewust niet gebruik, zoals Facebook en Twitter)”
— *schrijver*

“Schrijvers die een beurs ontvangen automatisch abonneren op alle digitale nieuwsbronnen per mail, als ik dat niet wil kan ik altijd uitschrijven. Nu zijn jullie vrij bescheiden terwijl jullie zulk mooi en belangrijk werk doen. De informatie van medewerkers en hun bereikbaarheid vind ik bij jullie echt fantastisch!”
— *schrijver*

“Digitaal wat vaker, misschien, en met meer voorbeelden van wat het Letterenfonds specifiek, concreet heeft gedaan. Mogen ze best trots op zijn. De website verdelen in wat het Fonds doet en wat mensen die willen aanvragen moeten doen; dat loopt wat door elkaar.”
— *vertaler*

“Ik doe niet aan sociale media als Facebook en Twitter, maar kom met de digitale nieuwsbrief volledig aan mijn trekken. Het moet ook niet te veel worden.”
— *vertaler*

“Volgens mij is het prima zo. Niet te ingewikkeld maken”
— *vertaler*

“Schrijvers en vertalers ZELF nog meer aan het woord laten”
— *uitgever*

“Niet zo zeer online maar eerder met bijeenkomsten (= minder op afstand)”
— *organisatie*

Ziet u ruimte voor verbetering van de (persoonlijke) communicatie / dienstverlening van het Letterenfonds, en zo ja, waar?

“Het duurt soms wel lang voor er op e-mails geantwoord wordt, ik heb het idee dat medewerkers erg druk zijn en dat het daarvoor blijft liggen.”
— *schrijver*

“Organisatie van buitenlandse optredens was niet altijd heel goed geregeld. Dat had waarschijnlijk te maken dat die taken teveel in handen van stagiaires waren gekomen, zonder dat er op werd toegezien of het goed werd uitgevoerd.”
— *schrijver*

“Met name de motivatie na een besluit kan wat persoonlijker, gericht en uitgebreider. Ik snap dat dat tijd kost, maar u vraagt mijn mening. Je hebt eigenlijk geen idee waarom het besluit uitvalt zoals het uitvalt. Niet dat ik iets te klagen heb over de beslissingen an sich, integendeel, maar een beetje extra uitleg zou welkom zijn.”
— *schrijver*

“Nee, de contacten waren pico bello, zakelijk, informatief, glashelder en prettig”
— *schrijver*

“Nee, ik kan slechts mijn grote waardering en bewondering uiten voor het werk dat er wordt verricht en ook hoe het wordt verricht”
— *schrijver*

“Nee. Ik stel het op prijs nooit lastig gevallen te worden, terwijl het fonds wel altijd bereikbaar is.”
— *schrijver*

“Nee, je kunt altijd terecht bij de medewerkers voor vragen, is mijn persoonlijke ervaring.”
— *vertaler*

“Chapeau, ga zo door!”
— *vertaler*

“De tekst van het formulier voor de werkbeursaanvraag zou wel wat vriendelijker kunnen. Er is ook nauwelijks ruimte om iets in te vullen.”
— *vertaler*

“De toelichting op besluitvorming is erg karig en biedt daardoor nauwelijks mogelijkheden om hier iets mee te doen”
— *vertaler*

“Nee, het Letterfonds is zeer toegankelijk en communicatief.”
— *vertaler*

“Nee, ik vind ze uitzonderlijk goed.”
— *uitgever*

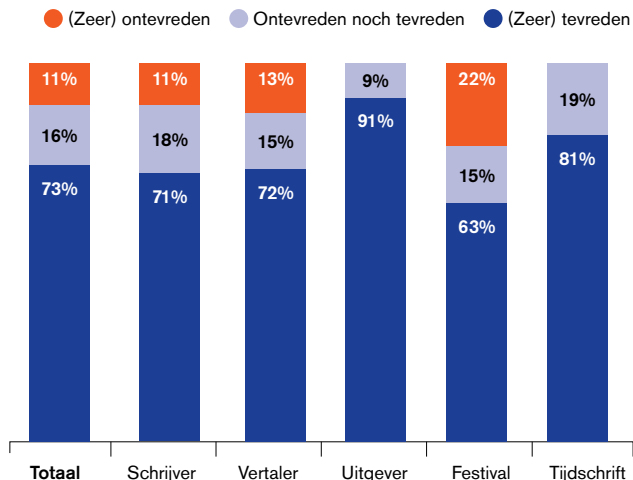
“Ik ben en blijf van alles wat voor mij relevant is goed op de hoogte en word zonder uitzonderingen adequaat te woord gestaan, schriftelijk zowel als mondeling, als ik iets wil van of met het Fonds.”
— *uitgever*

“soms zijn medewerkers moeilijk telefonisch te bereiken”
— *uitgever*

“Meer live informatiebijeenkomsten organiseren en ontmoeting tussen vakgenoten stimuleren (kennis uitwisselen)”
— *organisatie*

Bijna driekwart van de gebruikers is tevreden over het aanvraagproces bij subsidies. Geen enkele uitgeverij of literair tijdschrift is ontevreden.

Figuur 4: Algemene tevredenheid over aanvraagproces bij subsidies van het Letterenfonds?

Gebruikers zijn in het algemeen het meest bekend met projectsubsidies voor publicaties voor schrijvers van literair werk (90%) en literaire vertalingen (86%). Daarna volgen de regeling reiskosten buitenland (73%) en de subsidies voor de vertaling van Nederlands literair werk voor buitenlandse uitgevers (70%). Het minst bekend zijn de Schwob-regeling (38%) en de regelingen digitale literatuur, zowel de regeling 'digitale literaire projecten' (34%) als de regeling 'Talent interdisciplinair' (31%). De bekendheid met de Schwob-regeling is in vergelijking met vier jaar geleden bijna verdubbeld van 21 naar 38 procent. De digitale regelingen zijn bekender bij de respondenten onder de 45 jaar (respectievelijk 45% 'Digitale literaire projecten' en 38% 'Talent interdisciplinair'), maar ook daar is ruimte voor verbetering.

Tabel 6: Bekendheid met subsidieregelingen naar type gebruiker

	Totaal	Schrijver	Vertaler	Uitgever	Festival	Tijdschrift
	%	%	%	%	%	%
a Projectsubsidies publicaties voor schrijvers van literair werk	90	94	84	86	93	75
c Projectsubsidies voor literaire vertalingen	86	81	100	89	93	75
e Reiskosten buitenland	73	76	70	63	74	69
n Subsidies voor de vertaling van een Nederlands literair werk voor buitenlandse uitgevers	70	66	71	89	78	69
d Biografieregeling	61	64	57	63	63	50
i Regeling literaire manifestaties en activiteiten	55	49	43	71	100	75
h Regeling literaire tijdschriften	54	51	44	60	89	63
b Werkbijdrage theatertekst	51	57	47	37	56	38
j Regeling meerjarige subsidies voor literaire festivals in Nederland met (inter)nationaal belang	51	47	35	63	96	69
k Regeling literaire uitgaven	46	41	30	74	78	50
m De regeling geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur voor Nederlandse uitgevers	43	44	27	66	52	56
l De Schwob-regeling	38	21	58	69	63	38
g Regeling Digitale literatuur: Digitale literaire projecten (uitgevers en literaire organisaties)	34	32	19	29	63	81
f Regeling Digitale literatuur: Talent interdisciplinair (schrijvers en vertalers)	31	32	16	20	63	63

In tabel 7 zijn per subsidieregeling het belang en de mate van tevredenheid weergegeven. Nagenoeg alle subsidies scoren een 4,0 of hoger op de mate van belang. Het meeste belang wordt gehecht aan 'projectsubsidies publicaties voor schrijvers van literair werk' (4,6), 'projectsubsidies voor literaire vertalingen' (4,6) en de 'subsidies voor de vertaling van Nederlands literair werk voor buitenlandse uitgevers' (4,5).

De (gemiddelde) tevredenheid scoort iets lager. Regelingen waar het meeste belang aan wordt gehecht scoren ook het hoogst op de mate van tevredenheid. Belang en tevredenheid zijn bij alle regelingen hoger onder die respondenten die de regeling niet alleen 'kennen' maar ook daadwerkelijk een aanvraag hebben gedaan⁷. Zie de blauwe markeringen; oranje zijn de indirect belanghebbenden.

Tabel 7: Mate van belang en tevredenheid per subsidieregelingen naar type gebruiker

		Totaal		Schrijver		Vertaler		Uitgever		Festival		Tijdschrift	
		B	T	B	T	B	T	B	T	B	T	B	T
a	Projectsubsidies publicaties voor schrijvers van literair werk	4,6	3,8	4,7	3,9	4,6	3,4	4,7	3,9	4,5	3,4	4,4	3,7
c	Projectsubsidies voor literaire vertalingen	4,6	3,7	4,5	3,5	4,8	4,1	4,6	4,0	4,4	3,2	4,7	3,6
l	De Schwob-regeling	4,1	3,6	4,0	3,6	4,4	3,6	4,0	4,0	4,2	3,3	3,7	3,2
n	Subsidies voor de vertaling van een Nederlands literair werk voor buitenlandse uitgevers	4,5	3,6	4,6	3,7	4,5	3,3	4,6	3,9	4,1	3,2	4,6	3,7
e	Reiskosten buitenland	4,1	3,5	4,2	3,7	4,1	3,5	3,5	3,4	3,8	2,9	4,4	3,5
k	Regeling literaire uitgaven	4,3	3,5	4,3	3,5	4,1	3,3	4,5	4,0	4,3	3,3	4,3	3,8
i	Regeling literaire manifestaties en activiteiten	4,2	3,5	4,2	3,5	4,2	3,4	3,6	3,2	4,6	3,8	4,5	3,8
h	Regeling literaire tijdschriften	4,2	3,5	4,3	3,6	4,3	3,3	4,2	3,4	3,8	3,3	4,5	3,7
g	Regeling Digitale literatuur: Digitale literaire projecten (uitgevers en literaire organisaties)	3,9	3,4	3,9	3,5	3,8	3,0	3,9	3,6	3,5	3,3	4,2	3,7
d	Biografieregeling	4,3	3,4	4,4	3,4	4,3	3,3	4,4	3,8	3,8	3,2	4,1	3,5
m	De regeling geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur voor Nederlandse uitgevers	4,3	3,4	4,4	3,5	4,1	3,2	4,3	3,3	4,4	3,5	4,3	3,6
j	Regeling meerjarige subsidies voor literaire festivals in Nederland met (inter)nationaal belang	4,2	3,4	4,3	3,5	4,2	3,2	3,8	3,4	4,5	3,3	4,5	3,5
f	Regeling Digitale literatuur: Talent interdisciplinair (schrijvers en vertalers)	3,9	3,4	4,0	3,5	3,9	3,1	3,4	3,3	3,5	3,2	3,9	3,4
b	Werkbijdrage theatertekst	4,3	3,3	4,5	3,4	4,4	3,2	3,5	3,1	4,1	3,3	3,7	3,2

B=Gemiddelde mate van belang (schaal 1=zeer onbelangrijk ... 5=zeer belangrijk)

T=Gemiddelde tevredenheid (schaal 1=zeer ontevreden ... 5=zeer tevreden)

⁷ In tabel 7 zijn de gemiddelde bekendheid en tevredenheid van alle gebruikers over de afzonderlijke subsidieregelingen weergegeven. Onder de daadwerkelijke aanvragers scoren belang en tevredenheid hoger—daarom zijn per regeling de specifieke aanvragers of doelgroepen blauw gemarkeerd. Indirect belanghebbenden bij de subsidieregelingen zijn oranje gemarkeerd.

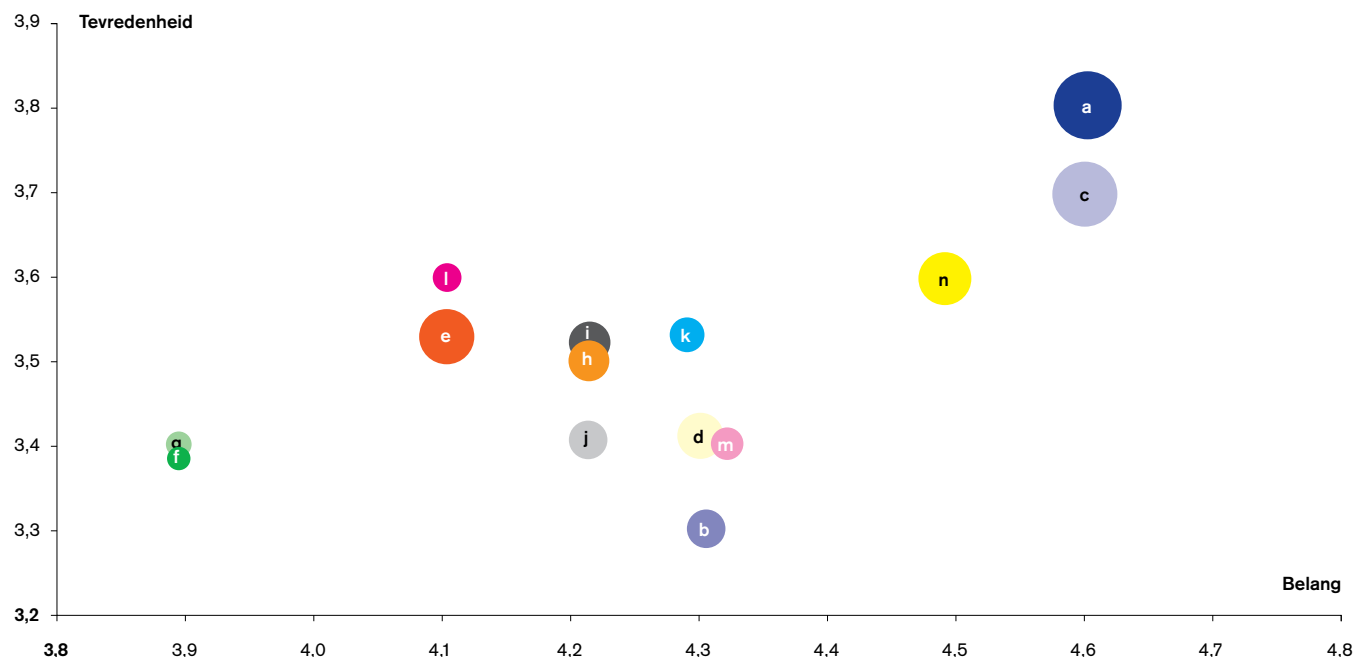
Het belang van de projectsubsidies voor schrijvers wordt door de jongste respondenten lager dan gemiddeld gewaardeerd, het omgekeerde doet zich voor bij de regelingen digitaal waarvan het belang juist het hoogst wordt gewaardeerd door de groep respondenten onder de 35 jaar (80% en 89%; 4,0 en 4,2).

In figuren 5a tot en met 5c wordt de relatie weergegeven tussen de mate van belang en de mate tevredenheid van de subsidieregeling. De grootte van de 'bubble' geeft de mate van bekendheid met de subsidieregeling aan. Een grotere 'bubble' wijst op een (relatief) grotere bekendheid.

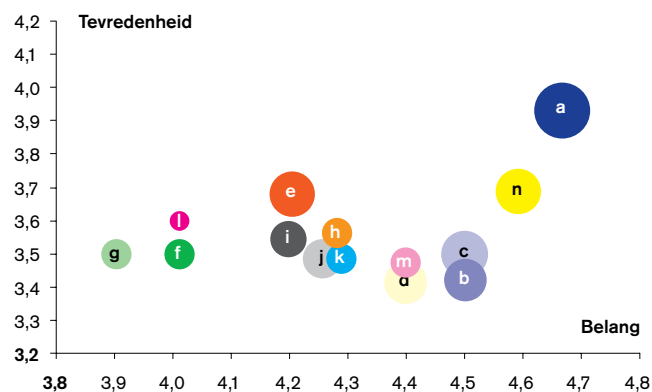
De letters 'a' tot en met 'n' staan voor de volgende regelingen:

a	Projectsubsidies publicaties voor schrijvers van literair werk
b	Werkbijdrage theatertekst
c	Projectsubsidies voor literaire vertalingen
d	Biografierегeling
e	Reiskosten buitenland
f	Regeling Digitale literatuur: Talent interdisciplinair (schrijvers en vertalers)
g	Regeling Digitale literatuur: Digitale literaire projecten (uitgevers en literaire organisaties)
h	Regeling literaire tijdschriften
i	Regeling literaire manifestaties en activiteiten
j	Regeling meerjarige subsidies voor literaire festivals in Nederland met (inter)nationaal belang
k	Regeling Literaire uitgaven
l	De Schwob-regeling
m	De regeling geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur voor Nederlandse uitgevers
n	Subsidies voor de vertaling van een Nederlands literair werk voor buitenlandse uitgevers

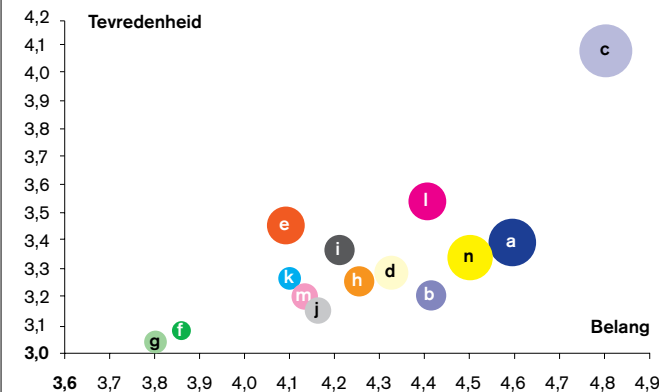
Figuur 5a: Bekendheid, mate van belang en tevredenheid per subsidieregeling (totaal alle gebruikers)

Figuur 5b: Bekendheid, mate van belang en tevredenheid per subsidieregeling (schrijvers)

Figuur 5c: Bekendheid, mate van belang en tevredenheid per subsidieregeling en tevredenheid per subsidieregeling (vertalers)

De meerderheid van de gebruikers geeft aan voldoende inzicht te hebben in de criteria en procedures, en onderschrijft ook de gehanteerde criteria. Voor vertalers geldt dit (net als in 2013) in grotere mate dan voor schrijvers; in beide categorieën scoren de afgewezen aanvragers het laagst, dit geldt in het bijzonder voor afgewezen schrijvers (45% geeft aan inzicht te hebben in criteria, tegenover 77% van de schrijvers met een toegekende aanvraag). Het percentage schrijvers dat de gehanteerde criteria onderschrijft is niettemin iets gestegen ten opzichte van vier jaar geleden (51% versus 48%; 3,4 versus 3,3), maar bij de vertalers, voor wie de regeling projectsubsidies is veranderd, is dit juist gedaald (3,5 versus 3,8; 56% ipv 74%).

In de afgelopen beleidsperiode zijn een aantal grote regelingen, waaronder de projectsubsidies, zo herschreven dat ze aanvragers vooraf meer inzicht bieden in de hoogte van het subsidiebedrag bij een positief besluit. Voor de meeste respondenten werkt dit, meer dan driekwart geeft aan hier goed zicht op te hebben. Alleen onder schrijvers ligt dit percentage lager; 65 procent van de schrijvers met een recente, toegekende aanvraag zegt inzicht te hebben in de hoogte van het bedrag, voor recent afgewezen schrijvers ligt dit op 57 procent.

Tabel 8: Stellingen over criteria en procedure bij subsidieregelingen

	Totaal		Schrijver		Vertaler		Uitgever		Festival		Tijdschrift	
	G	%	G	%	G	%	G	%	G	%	G	%
Ik heb inzicht in de criteria bij de subsidieregelingen waarmee ik te maken heb gehad	3,6	66	3,5	61	3,7	72	3,7	66	3,9	81	3,8	75
Ik onderschrijf de gehanteerde criteria bij de subsidieregelingen waarmee ik te maken heb gehad	3,5	54	3,4	51	3,5	56	3,6	63	3,6	56	3,5	56
Ik heb inzicht in de procedure bij de subsidieregelingen waarmee ik te maken heb gehad	3,6	67	3,5	61	3,8	79	3,7	66	3,7	74	3,9	81
Ik heb inzicht in de hoogte van het subsidiebedrag dat (ongeveer) kan worden verwacht bij de subsidieregelingen waarmee ik te maken heb gehad	3,7	70	3,5 ⁸	63	4,1	87	3,8	80	4,1	85	3,8	75
Schaal *Criteria subsidieregelingen	3,6		3,5		3,8		3,7		3,8		3,8	

G=Gemiddelde mate van eens zijn met een stelling (schaal 1=helemaal oneens ... 5=helemaal eens), %=Percentage (helemaal) eens met de stelling

⁸ Gemiddelde en percentage zijn gebaseerd op schrijvers met één of meerdere aanvragen voor een subsidieregeling

Waar ziet u ruimte voor verbetering bij de door het Letterenfonds uitgevoerde regelingen?

“Eén moment van aanvragen per jaar is weinig. Het vereist ver vooruit plannen, zeker omdat de tijd dat je nog aan het werk gaat schrijven een wegingsfactor is voor toekenning. Mijn creatieve proces werkt niet zo.”
– *schrijver*

“Meer aanvraagrondes dan één voor projectsubsidies voor literaire werken zou prettig zijn. Als je boek op een onhandig moment gepubliceerd wordt (bepaald door de uitgeverij), duurt het bijna 3/4 jaar voordat je weer kunt aanvragen. Dat belemmert de ontwikkeling van je schrijverschap.”
– *schrijver*

“Het is jammer dat de verschillende categorieën schrijvers slechts 1 keer per jaar aan de beurt zijn voor het indienen van een aanvraag.”
– *schrijver*

“OCW verstrekt te weinig subsidie.”
– *schrijver*

“Het is lastig dat er maar eens per jaar een mogelijkheid is om een projectsubsidie aan te vragen in de categorie waarin je valt, fijner zou zijn als er meer momenten zijn.”
– *schrijver*

“Gespreid uitkeren zou eenvoudiger moeten zijn”
– *schrijver*

“Iets meer initiatieven voor oudere schrijvers na het verschijnen van een nieuw boek. Zelf heb ik daar helaas niets van mogen meemaken.”
– *schrijver*

“Wel, zou mooi zijn als bij elke afgewezen subsidie automatisch toelichting gegeven zou worden. Ik was er nieuwsgierig naar geweest, hoewel niet nieuwsgierig genoeg om dat helemaal apart weer aan te gaan zitten vragen.”
– *schrijver*

“Ik zou graag meer geld beschikbaar zien, maar dat is een politieke kwestie, en ligt niet bij het Letterenfonds.”
– *schrijver*

“Ik kan u slechts een ruimer budget toewensen, zodat het goede en noodzakelijke dat gedaan wordt nog meer en ruimer gedaan kan worden.”
– *schrijver*

“Ruimer budget. Huidige lijkt niet langer voldoende.”
– *schrijver*

“Dat een prentenboek voor de tekeningen ook subsidie kan krijgen via het Letterenfonds. Zoals de regeling nu is valt de illustrator (bijna) altijd buiten de boot. een prentenboek hoort één geheel te zijn; dus één loket voor aanvraag tekst en beeld.”
– *schrijver*

“Het zou logisch zijn als ook stripmakers – makers van literaire beeldverhalen – subsidie bij het Letterenfonds zouden kunnen aanvragen. Het is jammer dat dit (nog) niet kan.”
– *schrijver*

“Ik heb alleen uitstekende en plezierige ervaringen gehad met het Letterenfonds.”
– *schrijver*

“Geen: ik ben ontzettend blij met en dankbaar voor de toekenning, ik vond zowel de verstrekte informatie als de communicatie zeer helder en professioneel. Ook de beoordelingsprocedure waardeer ik: het is fijn te weten dat vier onafhankelijke kritische geesten naar mijn aanvraag hebben gekeken.”
– *schrijver*

“Ik mis een regeling voor illustratoren. Zij hebben nauwelijks kans op een subsidie, terwijl zij een grote bijdrage leveren aan de tekst. Dat zou vanuit het Letterenfonds geregeld moeten worden. Zelf zou ik de mogelijkheid om een gezamenlijke aanvraag te doen toejuichen: van schrijver én illustrator samen.”
– *schrijver*

“Meer rondes per jaar.”
– *vertaler*

“Nee, Fonds voldoet aan zijn doelstellingen.”
– *vertaler*

“Ik ben niet grondig van alle regelingen op de hoogte omdat zij niet allemaal relevant voor mij zijn.”
– *vertaler*

“Het lijkt me zaak de aanvraagprocedure geheel te digitaliseren, maar ik begreep dat daaraan gewerkt werd (en wellicht is dat werk inmiddels wel voltooid)”
– *vertaler*

“Omdat er voor literaire vertalingen maar drie aanvraagrondes per jaar zijn, en omdat je bij het begin van het project een aanvraag moet indienen, komt de beurs meestal pas als je al klaar bent.”
– *vertaler*

“De ‘moeilijkheidstoeslag’ voor literair vertalers: soms is die moeilijkheid voorafgaand aan het uitvoeren van een project moeilijk in te schatten.”
– *vertaler*

“Toekenning moeilijkheidsgraad literaire vertalingen kan beter gedaan worden door commissie (die de gehele aanvraag beoordeelt) dan vooraf door de vertaler zelf. Is ook erg veel gedoe.”
– *vertaler*

“Ruimte voor opvoeren kosten fondsenwerving; ruimte voor scholing medewerkers.”
– *organisatie*

“Bij aanvragen moet je al je stukken in zesvoud aanleveren in papieren vorm. Dat moet toch anders (digitaal) kunnen tegenwoordig.”
– *organisatie*

“Nergens.”
– *organisatie*

“Graag zou ik een groter budget zien voor de literaire tijdschriften. Andere fondsen lijken immers langzaam op te drogen.”
– *organisatie*

“Ik zie met name verbetering voor de vraag ‘hoe tevreden bent u over de regelingen’: ik heb aangegeven of ik bekend ben met die regelingen en welke mate van belang ik aan ze hecht. Mijn ‘tevredenheid’ kan ik alleen uitdrukken over de regeling waar ik direct mee te maken heb. De rest van de regelingen ken ik slechts, maar heb ik niet ervaren. Vandaar dat ik alleen mijn werkelijke tevredenheid over één specifieke regeling heb uitgedrukt; de rest heb ik ‘tevreden noch ontevreden’ ingevuld.”
– *organisatie*

Programma's en activiteiten

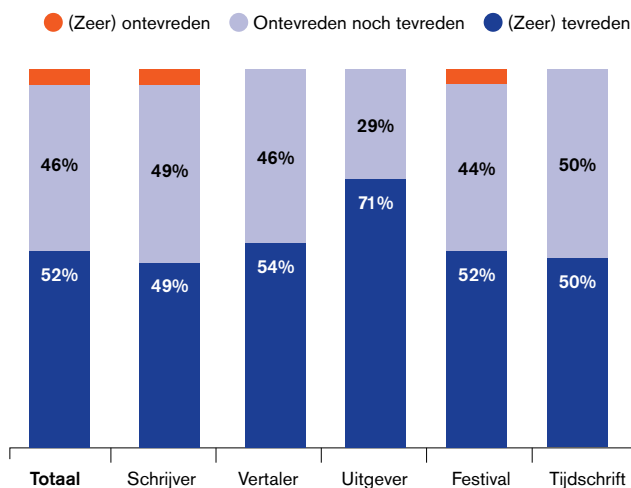

Naast de verschillende subsidieregelingen voert het Letterenfonds ook vele activiteiten en programma's uit. Een aantal vormt een structureel onderdeel van de promotie van de Nederlandse literatuur in het buitenland. Andere programma's stimuleren activiteiten op specifieke beleidsterreinen of vormen het bindmiddel tussen verschillende subsidieregelingen dan wel tussen de binnen- en buitenlandse markt.

In het onderzoek is gevraagd naar de bekendheid met en de mate van belang van en tevredenheid over achttien programma's en activiteiten die op de binnenlandse en / of buitenlandse markt zijn gericht.

Ruim de helft van de gebruikers is (zeer) tevreden over de programma's en activiteiten in binnen- en buitenland van het Letterenfonds (figuur 6). Vrijwel geen enkele respondent – op een enkele schrijver en literair festival na – is ontevreden. Krap de helft antwoordt neutraal: dit doet vermoeden dat men bij spontane bevraging te weinig beeld heeft van het geheel aan programma's en activiteiten om er een mening over te hebben; dit blijkt ook uit de open opmerkingen.

Figuur 6: Algemene tevredenheid over de programma's en activiteiten van het Letterenfonds?

Programma's en activiteiten focussen in de regel op de binnenlandse markt of de buitenlandse markt. In tabel 9 is de bekendheid met de programma's uitgesplitst naar type gebruiker.

Binnen het geheel van activiteiten ging buitengewoon veel aandacht uit naar het eenmalige Vlaams-Nederlands gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016: bijna 80% van de respondenten is hiermee bekend, ook het belang wordt hoog gewaardeerd (4,4).

Tabel 9: Bekendheid met programma's naar type gebruiker en type markt

	Totaal	Schrijver	Vertaler	Uitgever	Festival	Tijdschrift
	%	%	%	%	%	%
Binnenland	Verblijfsmogelijkheden in Nederland	74	70	86	77	69
	Programma's die de zichtbaarheid van literair vertalers bevorderen	42	23	84	51	44
	Programma's die de zichtbaarheid van schrijvers bevorderen	41	35	51	51	44
	Programma's gericht op talentontwikkeling en deskundigheidsbevordering van literair vertalers	36	21	75	40	33
	De Schwob-acties (i.s.m. uitgeverijen, in boekhandels in Nederland en Vlaanderen)	34	20	57	69	30
	Wanderlust	24	21	19	14	63
	Fluiten in het donker (hoorspelen; talentontwikkeling)	21	27	13	17	11
	Slow Writing Lab	14	15	8	6	33
Buitenland	Het Nederlands-Vlaams gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016	77	74	77	89	78
	Vertalershuis Amsterdam	67	58	94	71	48
	Vertegenwoordiging van het fonds op internationale boekenbeurzen	67	63	73	86	56
	Internationale uitwisselingen voor Nederlandse schrijvers	64	60	71	54	74
	Bezoekersprogramma voor buitenlandse uitgevers	31	31	20	60	41
	Het vervolgprogramma op het Nederlands-Vlaams gastlandschap in Duitsland in 2017 – 2018	28	27	23	46	26
	Andere grootschalige literaire manifestaties in het buitenland zoals Café Amsterdam en Phares du Nord	26	20	26	40	41
	Halfjaarlijkse rechtenbijeenkomsten voor Nederlandse uitgevers	14	10	9	51	7
Vertalers	Vertaalprijzen voor literair vertalers in en uit het Nederlands	69	57	95	80	59
	Jaarlijkse Literaire Vertaaldagen voor vertalers in en uit het Nederlands	53	39	92	66	37

Met betrekking tot de *binnenlandse* markt zijn de verblijfs-mogelijkheden in Nederland het meest bekend. In het kader van programma's voor de *buitenlandse* markt zijn gebruikers het meest bekend met het Nederlands-Vlaams gastland-schap op de Frankfurter Buchmesse 2016, het Vertalershuis Amsterdam, de vertegenwoordiging van het fonds op inter-nationale boekenbeurzen, en internationale uitwisselingen voor Nederlandse schrijvers. Deze programma's kent (ruim) tweederde van de gebruikers.

Een deel van de programma's wordt 'op uitnodiging' georga-niseerd (zoals het Slow Writing Lab), een ander deel is op heel specifieke groepen gericht (zoals Wanderlust en de Literaire Vertaaldagen) en/of relatief recent geïntroduceerd (Wanderlust, Fluiten in het donker, Slow Writing Lab); dat verklaart de gemiddeld lagere bekendheid.

In tabel 10a zijn per programma het belang en de mate van tevredenheid weergegeven voor de programma's die zijn gericht op de binnenlandse markt. De (gemiddelde) tevredenheid scoort bij alle programma's lager dan de mate van belang⁹.

Het Slow Writing Lab en Wanderlust zijn gericht op talent-ontwikkeling, specifiek op jongere generaties. Het Slow Writing Lab richt zich op net afgestudeerde en nog niet gepubliceerde schrijvers; Wanderlust op nieuwe generaties schrijvers en bemiddelaars in de literatuur. Deze programma's zijn dan ook bekender bij de respondenten onder de 45 jaar.

In figuur 7a wordt de relatie weergegeven tussen de mate van belang en de mate tevredenheid van de programma's gericht op de binnenlandse markt. De grootte van de 'bubble' geeft de mate van bekendheid met het programma aan. Een grotere 'bubble' wijst op een (relatief) grotere bekendheid. Overall is men het meest tevreden over de programma's waar ook het meeste belang aan wordt gehecht.

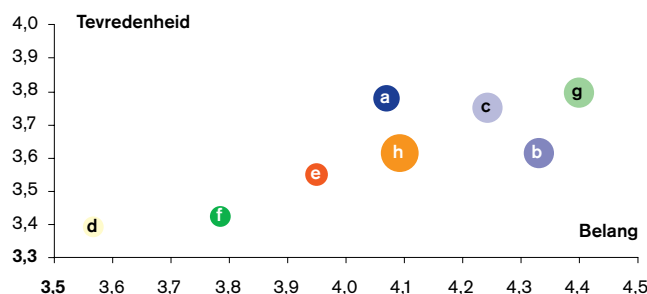
⁹ In tabel 10a zijn de gemiddelde bekendheid en tevredenheid van alle gebruikers over de afzonderlijke programma's gericht op de *binnenlandse* markt weergegeven. Daarbij zijn per programma de daadwerkelijke gebruikers blauw gemarkeerd en de indirect belanghebbenden oranje.

Tabel 10a: Mate van belang en tevredenheid per programma / activiteit gericht op de *binnenlandse* markt

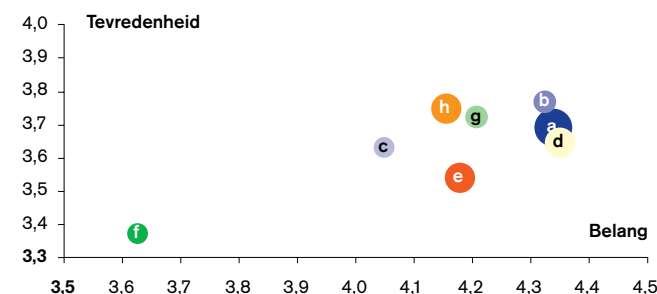
	Totaal		Schrijver		Vertaler		Uitgever		Festival		Tijdschrift	
	B	T	B	T	B	T	B	T	B	T	B	T
a De Schwob-acties (i.s.m. uitgeverijen, in boekhandels in Nederland en Vlaanderen)	4,1	3,8	4,0	3,8	4,3	3,8	4,0	3,8	3,9	3,5	3,5	3,5
c Programma's die de zichtbaarheid van literair vertalers bevorderen	4,3	3,8	4,4	3,7	4,3	3,9	3,9	3,7	3,9	3,4	4,0	3,7
g Programma's gericht op talentontwikkeling en deskundigheidsbevordering van literair vertalers	4,4	3,8	4,4	3,7	4,5	3,9	4,1	3,6	4,2	3,7	4,6	3,6
b Programma's die de zichtbaarheid van schrijvers bevorderen	4,3	3,6	4,5	3,7	4,2	3,4	4,2	3,5	3,9	3,3	4,6	3,9
h Verblijfsmogelijkheden in Nederland	4,1	3,6	4,0	3,6	4,2	3,6	4,1	3,9	4,2	3,3	4,3	3,7
e Wanderlust	4,0	3,5	4,0	3,7	3,9	3,5	3,6	3,6	3,9	3,3	4,0	3,4
d Slow Writing Lab	3,6	3,4	3,8	3,7	3,2	2,9	3,5	3,5	3,3	2,8	3,0	3,0
f Fluiten in het donker (hoorspelen; talentontwikkeling)	3,8	3,4	3,8	3,5	3,8	3,3	3,2	3,2	4,0	2,7	4,0	3,7

B=Gemiddelde mate van belang (schaal 1=zeer onbelangrijk ... 5=zeer belangrijk),
T=Gemiddelde tevredenheid (schaal 1=zeer ontevreden ... 5=zeer tevreden)

Figuur 7a: Bekendheid, mate van belang en tevredenheid per activiteit / programma gericht op *binnenlandse* markt

Figuur 7b: Bekendheid, mate van belang en tevredenheid per activiteit / programma gericht op *buitenlandse* markt

In tabel 10b en figuur 7b zijn de mate van belang en de tevredenheid weergegeven van programma's voor de buitenlandse markt¹⁰. Alle programma's, de 'Halfjaarlijkse rechtenbijekomsten voor Nederlandse uitgevers' uitgezonderd, worden van groot belang gevonden. De mate van belang is gemiddeld flink hoger dan de gemiddelde tevredenheid over de programma's.

Belang en tevredenheid over het Nederlands-Vlaams gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse in 2016 wordt door auteurs die in het kader van het gastlandschap op uitnodiging van het Letterenfonds meegingen naar de Frankfurter Buchmesse, nog iets hoger beoordeeld met respectievelijk een gemiddelde van 4,6 voor mate van belang en een 4,0 voor de mate van tevredenheid.

In tabel 10c zijn tot slot het belang en de tevredenheid opgenomen van de programma's die specifiek op literair vertalers (in en uit het Nederlands) zijn gericht.

Tabel 10b: Mate van belang en tevredenheid per programma / activiteit gericht op de buitenlandse markt

	Totaal		Schrijver		Vertaler		Uitgever		Festival		Tijdschrift	
	B	T	B	T	B	T	B	T	B	T	B	T
b Het vervolprogramma op het Nederlands-Vlaams gastlandschap in Duitsland in 2017 – 2018	4,3	3,8	4,4	3,7	4,2	3,8	4,2	3,9	4,6	3,9	4,6	3,8
h Vertalershuis Amsterdam	4,2	3,8	4,2	3,7	4,3	3,8	4,0	3,9	3,9	3,5	4,3	3,8
a Het Nederlands-Vlaams gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse 2016	4,4	3,7	4,4	3,7	4,3	3,6	4,4	4,0	4,1	3,4	4,4	3,9
g Bezoekersprogramma voor buitenlandse uitgevers	4,2	3,7	4,3	3,6	4,0	3,4	4,3	4,1	4,1	3,6	4,0	3,5
c Andere grootschalige literaire manifestaties in het buitenland zoals Café Amsterdam en Phares du Nord	4,1	3,6	4,2	3,7	4,1	3,6	4,1	3,7	3,6	3,3	4,2	3,6
d Vertegenwoordiging van het fonds op internationale boekenbeurzen	4,4	3,6	4,4	3,7	4,2	3,4	4,4	3,9	4,3	3,5	4,5	3,8
e Internationale uitwisselingen voor Nederlandse schrijvers	4,2	3,5	4,3	3,6	4,1	3,3	4,2	3,7	4,4	3,5	4,2	3,8
f Halfjaarlijkse rechtenbijekomsten voor Nederlandse uitgevers	3,7	3,4	3,9	3,3	3,9	3,6	3,5	3,4	3,5	3,0	3,5	3,5

B=Gemiddelde mate van belang (schaal 1=zeer onbelangrijk ... 5=zeer belangrijk),
T=Gemiddelde tevredenheid (schaal 1=zeer ontevreden ... 5=zeer tevreden)

Tabel 10c: Mate van belang en tevredenheid per programma / activiteit gericht op literair vertalers

	Totaal		Schrijver		Vertaler		Uitgever		Festival		Tijdschrift	
	B	T	B	T	B	T	B	T	B	T	B	T
a Jaarlijkse Literaire Vertaaldagen voor vertalers in en uit het Nederlands	4,2	3,8	4,1	3,6	4,3	4,1	4,1	3,7	4,3	3,6	4,1	3,6
b Vertaalprijzen voor literair vertalers in en uit het Nederlands	4,2	3,7	4,2	3,6	4,4	3,9	4,3	3,9	4,2	3,6	4,3	3,8

B=Gemiddelde mate van belang (schaal 1=zeer onbelangrijk ... 5=zeer belangrijk),
T=Gemiddelde tevredenheid (schaal 1=zeer ontevreden ... 5=zeer tevreden)

¹⁰ In tabel 10b zijn de gemiddelde bekendheid en tevredenheid van alle gebruikers over de afzonderlijke programma's gericht op de buitenlandse markt weergegeven. Daarbij zijn per programma de daadwerkelijke gebruikers blauw gemarkeerd en de indirect belanghebbenden oranje.

Werking Letterenfonds binnen het literair bedrijf

Tot slot beoordeelden de respondenten een aantal stellingen over het Letterenfonds. Overall zijn de verschillende typen gebruikers dezelfde mening toegedaan over de taken van het Letterenfonds (tabel 11). Vrouwen hechten daarbij meer belang aan deze taken dan mannen.

Als meest belangrijke taak wordt voor het Letterenfonds het bijdragen aan de verbetering van de inkomenspositie van schrijvers en vertalers gezien (4,5). Gebruikers vinden het ondersteunen van (digitale) innovatie (3,7) en het initiëren van onderzoek naar het boekenvak en makers (3,6) relatief minder van belang. Verschillende gebruikers waarderen het belang van verschillende taken met name vanuit hun eigen perspectief zo lijkt het. Schrijvers en vertalers vinden bijvoorbeeld het bijdragen aan de verbetering van de inkomenspositie van schrijvers en vertalers het meest van belang, festivals vinden investeren in publieksbereik (het meest) belangrijk en uitgevers het promoten van de Nederlandse en Friese literatuur in het buitenland.

Met betrekking tot de rol van het Letterenfonds vinden gebruikers elkaar in het feit dat men subsidies voor schrijvers, vertalers en uitgevers van hoog belang acht bij de uitvoering van hun vak.

Uitgevers onderschrijven in hoge mate de stelling dat het Letterenfonds een belangrijke rol speelt bij de promotie van de Nederlandse literatuur in het buitenland. Vertegenwoordigers vanuit de literaire festivals vinden de rol van het Letterenfonds bij de creatie, kwaliteit en diversiteit van het literaire aanbod het minst belangrijk.

Tabel 11: Belang taken van het Letterenfonds

	Totaal	Schrijver	Vertaler	Uitgever	Festival	Tijdschrift
Ondersteunen van de creatie van literatuur in de Nederlandse en Friese taal	4,2	4,3	4,0	4,2	4,1	4,1
Ondersteunen van (digitale) innovatie	3,7	3,7	3,8	3,6	3,9	3,8
Ondersteunen van bijzondere, literaire uitgaven	4,2	4,2	4,2	4,4	4,2	4,1
Promoten van de Nederlandse en Friese literatuur in het buitenland	4,3	4,3	4,2	4,5	4,1	4,2
Ondersteunen van buitenlandse uitgevers bij vertalingen van Nederlandse en Friese literatuur	4,1	4,2	4,1	4,4	3,9	4,1
(Mee) organiseren van informatiebijeenkomsten en expertmeetings voor het literaire veld	3,8	3,7	3,8	3,7	4,0	3,9
Initiëren van onderzoek naar het boekenvak en makers (i.s.m. KVB Boekwerk e.a.)	3,6	3,6	3,8	3,5	3,5	4,0
Bijdragen aan de verbetering van de inkomenspositie van schrijvers en vertalers	4,5	4,5	4,6	4,3	4,2	4,4
Investeren in publieksbereik, behoud van de kwaliteit van de vraag naar literatuur	4,3	4,3	4,2	3,9	4,6	4,3
Schaal 'Belang taken Letterenfonds'	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1

Belang=Gemiddelde mate van belang toegekend aan specifieke taak (schaal 1=zeer onbelangrijk, 2=onbelangrijk, 3=onbelangrijk noch belangrijk, 4=belangrijk, 5=zeer belangrijk)

Tabel 12: Rol Letterenfonds in de creatie, kwaliteit en diversiteit van het literaire aanbod

	Totaal	Schrijver	Vertaler	Uitgever	Festival	Tijdschrift
Ik acht subsidies voor schrijvers / vertalers / uitgevers van belang bij de uitvoering van hun vak	4,5	4,6	4,6	4,5	4,3	4,5
Het subsidiebeleid van het Letterenfonds is belangrijk voor de ontwikkeling van schrijvers en vertalers	4,4	4,4	4,6	4,5	4,0	4,5
Het Letterenfonds speelt een belangrijke rol bij het stimuleren van kwaliteit en diversiteit in het (vertaalde) literaire aanbod in Nederland	4,2	4,1	4,3	4,3	3,9	4,2
Het Letterenfonds speelt een belangrijke rol bij de promotie van de Nederlandse literatuur in het buitenland	4,1	4,1	4,1	4,4	4,0	4,2
Schaal 'Uitvoering taken Letterenfonds'	4,3	4,3	4,4	4,4	4,1	4,3

Gem=Gemiddelde mate van eens zijn met een stelling (schaal 1=helemaal oneens ... 5=helemaal eens)

Waar ziet u ruimte voor verbetering in de programma's van het Letterenfonds?

“Algemene opmerking: mijn contact met het fonds is zeer beperkt geweest, dus van veel ben ik niet op de hoogte of heb ik niet mee te maken (en dus scoor ik vaak ‘niet tevreden/niet ontevreden’).”

— *schrijver*

“Behalve Gastland heb ik met de rest geen persoonlijke ervaring, dus lastig in te schatten.”

— *schrijver*

“Ik ben erg tevreden, ik maak alleen vrij weinig gebruik van al deze prachtige regelingen, dus ik weet er niet zoveel van af.”

— *schrijver*

“Waar ik een neutraal antwoord geef, heb ik geen ervaring met het onderdeel. Wat ik weet van de activiteiten van het Letterenfonds, ook via mijn vertalende vrienden, juich ik toe.”

— *schrijver*

“Meer ruimte voor Nederlandse schrijvers binnen Nederland voor (onbetaalde) residenties.”

— *schrijver*

“Meer diversiteit (maar dan bedoel ik het Nederlandse literair landschap in het algemeen) maar ik denk dat het Letterenfonds daar uitgeverij in kan aanmoedigen (ik weet alleen nog niet goed hoe).”

— *schrijver*

“In de praktijk gelden er toch wel veel mitsen en maren voor een residentie in het buitenland (taalgebonden of logistiek, bijv. een vroege inschrijfdatum). Ook lijken er nu geen of weinig (?) mogelijkheden in het Verenigd Koninkrijk te bestaan, terwijl het VK ‘om de hoek’ ligt en daarmee een prettig en goedkoper alternatief biedt voor de VS. Kortom, wellicht op zoek gaan naar laagdrempeliger alternatieven? Het idee van een culturele uitwisseling (een Italiaanse vertaler/schrijver en een Nederlandse vertaler/schrijver die tijdelijk van land ruilen om hun talenkennis op te frissen of research te doen) lijkt me ook vruchtbaar.”

— *vertaler*

“U ziet dat ik nergens een Zeer Tevreden heb aangeklikt, omdat alles altijd beter kan in een ideale wereld, maar de activiteiten voor zover mij afdoende bekend lopen prima.”

— *vertaler*

“Programma waarbij jonge talentvolle schrijvers worden begeleid uitbreiden. Regeling voor juist de meer ervaren programmamakers en redacteurs ontwikkelen door bijv. reizen naar buitenland te ondersteunen (deze mensen kunnen volgens mij veel beter formuleren wat ze nodig hebben om zich verder te ontwikkelen).”

— *organisatie*

Overige opmerkingen

“Dank voor al jullie inzet, dat mag ook eens gezegd worden.”

— *schrijver*

“Ik ben het fonds heel dankbaar voor de financiële ondersteuning en voor het vertrouwen in mijn schrijven.”

— *schrijver*

“Ik heb me meteen geabonneerd op de nieuwsbrief, omdat ik niet wist dat het Letterenfonds zo veel deed.”

— *schrijver*

“Het Fonds zou meer mogen investeren in publieksbereik van Nederlandse literaire uitgaven (die gesubsidieerd zijn) om, evt. in samenwerking met uitgeverijen, ook de werken van minder bekende auteurs bij het publiek bekend te maken. Gebruik de inzichten over de werking van het literaire veld hierbij. Als recensenten hun schaarse publicatieruimte gebruiken om elkaar na te praten (orkestratie) dan kan het Fonds een tegenwicht bieden door bv. een eigen informatiekraant voor lezers of sociale media-campagne.”

— *schrijver*

“Het baart mij zorgen dat het Letterenfonds een belangrijke bijdrage levert aan het inkomen van schrijvers/vertalers, en dat de markt daarvan profiteert door relatief te weinig bij te dragen. Evenwicht honorarium-subsidie zou op termijn verbeterd moeten worden. Maar hoe?”

— *vertaler*

“Ik geloof niet dat er een ander land is waar een instelling als het Letterenfonds zich zo effectief inzet voor de positie van schrijvers en vertalers—breed, kundig, geïnspireerd en betrokken. Het bestaan van het Letterenfonds is een grote verworvenheid in het Nederlandse literaire landschap.”

— *vertaler*

“Mijn indruk is dat een betrekkelijk klein team een geweldige en gevarieerde prestatie levert.”

— *vertaler*

“Succes en nog vele jaren toegewenst!”

— *uitgever*

“Goed dat jullie dit onderzoek uitvoeren, hopelijk biedt het uitkomsten waar jullie iets mee kunnen.”

— *organisatie*

“Bij veel vragen heb ik op de middelste optie geklikt, niet om daarmee mijn enthousiasme uit te drukken, maar omdat ik bij veel vragen niet over de kennis beschik er een gegronde antwoord op te geven.”

— *organisatie*

Gebruikersonderzoek 2016 – 2017
Nederlands Letterenfonds

Het gebruikersonderzoek 2016 – 2017 bestaat uit drie delen: Binnenland, Vertalers uit het Nederlands (Nederlandstalig met Engelse samenvatting) en International Publishers (Engelstalig met Nederlandse samenvatting). U vindt de andere twee delen op de website van het Letterenfonds onder Publicaties > 2018.

Juli 2018

Onderzoek
IVA Onderwijs, Tilburg
i.s.m. HTH Research

Ontwerp
Kummer & Herrman, Utrecht

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

niederländische stiftung für literatur
fondation néerlandaise des lettres
fundación neerlandesa de letras
fondazione nederlandese per la letteratura
fundação neerlandesa de letras
nederlânsk letterenfûns
المؤسسة الهولندية لدعم الآداب
荷兰文学基金会

Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam

Postbus 16588
1001 RB Amsterdam

t +31 (0)20 520 73 00
f +31 (0)20 520 73 99
post@letterenfonds.nl
www.letterenfonds.nl